

MUSEUM STAD APPINGEDAM

Jaarverslag 2014

Inhoud

Voorwoord door het bestuur	1
Inleiding	4
De verhalen van Groningen in 2014	6
Jaaroverzicht van tentoonstellingen en activiteiten	8
Bezoekers	18
Donateurs en subsidiegevers	21
De maatschappelijke rol van het museum	22
Collectiebeheer en aanwinsten	24
Communicatie en PR	28
Organisatie en personeel	31

Foto voorzijde: Een schoolbezoek aan Museum Stad Appingedam.
Zilveren papegaai, wisseltrofee van het Schuttersgilde bij het
gaaischieten, 1546.

< Zilveren bokaal met struisvogelei, in 1671 vervaardigd te
Appingedam, een topstuk in de collectie van het Museum Stad
Appingedam.

Voorwoord door het bestuur

In het jaar 2014 mocht het aantal bezoekers weer boven de 10.000 uitkomen. Meer en meer merken we dat er bezoekers komen uit andere delen van het land. De naamsbekendheid van het Museum Stad Appingedam wordt bevorderd doordat het museum aangesloten is bij de Stichting Museumkaart. Maar ook uit de regio is het aantal betalende bezoekers gestegen. Steeds meer wordt duidelijk dat de inwoners van de regio het museum ten zeerste waarderen, het hoort erbij, je kunt er niet zonder. Het is als met de borgen, de kerken en een aantal collega-musea, die een vaste plek hebben gekregen in de hoofden en harten van een groeiende groep met interesse voor het erfgoed van provincie en streek.

Dit is te meer belangrijk geworden nu alom geschreven wordt over de gevolgen van de vergrijzing en de daarmee gepaard gaande bevolkingsafname voor enkele delen van het land, en vooral nu steeds meer bekendheid wordt gegeven aan de gevolgen van aardbevingen. Hierdoor kunnen in de eerste plaats historische panden schade oplopen (kerken, molens, maar bijvoorbeeld ook de museum-

I

Een markt in de museumtuin.

panden), maar in de tweede plaats kunnen het woongenot en de leefbaarheid in het geding komen.

Het is uitermate belangrijk dat hieraan tegenwicht geboden wordt, en daarbij spelen de culturele voorzieningen in de regio een grote rol. Daarom is het juist zo plezierig te kunnen constateren dat ook de belangstelling voor het Museum Stad Appingedam steeds meer verankerd raakt in de omliggende regio. Dit laatste blijkt bovendien heel sterk uit de trouw van de donateurs. Het verloop onder de donateurs lag in 2014 zelfs onder de 2 %. Dit zal ook vast betekenen dat het aantal donateurs nog kan worden uitgebreid; daarvoor zijn dan ook plannen in de maak.

Met de gemeente Appingedam bestaat als vanouds een zeer goede band. Het museum neemt deel aan meerdere initiatieven in de stad Appingedam (Archeologisch Informatiepunt, Damster Stadsfeesten e.a.), iets wat met graagte zal worden voortgezet. Dit zal ook gewoon doorgaan wanneer een gemeentelijke herindeling zijn beslag mocht krijgen.

- 2 Ook de samenwerking in de regio zal in geval van gemeentelijke fusies minstens de huidige kracht behouden, en mogelijkheden om zulke samenwerking te versterken zullen dan zeker worden uitgewerkt. Dit alles moet ook worden gezien in het licht van de bevordering van de leefbaarheid in de hele regio.

Voor duurzame culturele initiatieven in de regio zal naar verwachting de belangstelling alleen maar toenemen. Het Museum Stad Appingedam is er klaar voor!

Daarbij blijft het museum altijd over grenzen heen kijken, de vergelijking met belendende regio's geeft juist meer diepgang aan de kennis van de eigen streek. In dit kader deed in 2014 de jaarlijkse excursie voor vrijwilligers en medewerkers de stad Emden, aan de overzijde van de Eems. Hemelsbreed vlakbij, met verrassende overeenkomsten en verschillen. Al in de zestiende eeuw vestigden veel Stadlers en Ommelanders zich om geloofsredenen tijdelijk in Emden. Het

Zilveren penning ter herinnering aan de Nederlandse ballingen in Emden, geslagen tijdens het jubelfeest in 1689.

gebied rond Emden, de Krummhörn, vertoont treffende gelijkenis met het Groningse wierdengebied. Anderzijds was Emden een concurrent van Stad en Ommeland, en is er een heel andere staatkundige geschiedenis. De ontvangst in het Landesmuseum was zoals altijd in Oost-Friesland zeer gastvrij.

Ons museum werkt ook samen met musea te Aurich (de partnerstad van Appingedam) en Leer (namelijk bij een expositie in het verre Riga – zie elders in dit jaarverslag).

Uiteraard wordt evengoed samengewerkt met andere musea in de provincie Groningen, of elders in (Noord-)Nederland.

De sterkste basis van het museum ligt in Appingedam en omliggende woonplaatsen zelf. Daar woont niet alleen het merendeel van onze donateurs, daar wonen ook de meeste van de vrijwilligers van het museum. Het aantal vrijwilligers nadert de 40 en de werkzaamheden die zij uitvoeren is de laatste jaren steeds diverser geworden. Zonder hun inzet zou het museum zijn belangrijke functie niet kunnen vervullen. Het bestuur maakt graag van deze gelegenheid gebruik om dat ook in het jaarverslag nog eens te benadrukken!

Namens het bestuur,
Martinus van Hoorn, voorzitter.

Inleiding

Aan het einde van 2013 wordt een planning gemaakt voor 2014, met daarin drie grote wisseltentoonstellingen als hoofdactiviteiten en daaromheen een scala aan andere activiteiten zoals lezingen, workshops en markten. En toch kan niet alles voorzien worden: dit jaar waren er bijvoorbeeld twee extra tentoonstellingen en speelde het museum eind mei een onverwachte rol in de Walk for Infinity ter gelegenheid van het 400-jarig jubileum van de Rijksuniversiteit Groningen, een wandeltocht die dwars door het museum leidde tot grote verrassing van de deelnemers. Dat maakt het werken in een museum zo boeiend en afwisselend: aan de ene kant een vaste planning maken zodat het museum op elk moment van het jaar de bezoekers iets te bieden hebt en aan de andere kant ruimte houden om in te spelen op actuele gebeurtenissen. Dat bezorgt het museum extra publiciteit en genereert nog meer bezoekers. Het mooie is ook dat elke actie

– of het nu een lezing of een expositie is – direct een meetbaar resultaat geeft, waarmee de organisatie weer zijn voordeel kan doen: welke exposities lopen goed, wat trekt de aandacht in de pers, welke suggesties geven bezoekers ons, kortom: wat beweegt de bezoeker om juist dit museum met een bezoek te vereren? Die uitdaging zijn we met iedereen die bij dit

Bezoekers bekijken de expositie Grafsymboliek en rouwgebruiken.

De grote zaal.

museum betrokken is ook in 2014 weer volop aangegaan. En met succes: dit jaar werd niet alleen de grens van 10.000 bezoekers weer ruim overschreden maar hebben we ook meermalen complimenten in ontvangst mogen nemen over de kwaliteit van de tentoonstellingen, de esthetische inrichting van het museum, de hartelijke ontvangst en de gastvrije sfeer die bezoekers hier ervaren. Complimenten die ik graag op het conto wil bijschrijven van de bijzonder betrokken collega's en vrijwilligers die dit museum rijk is!

Cynthia Heinen, directeur

Regelmatig worden er heksenfeestjes georganiseerd voor kinderen.

De verhalen van Groningen in 2014

Het Museum Stad Appingedam draagt jaarlijks bij aan 'De verhalen van Groningen', voorheen 'Het verhaal van Groningen', waarin de culturele biografie van de provincie wordt gepresenteerd en bewaard middels verhalen van onder andere ooggetuigen en (amateur)historici. Dit jaar kreeg de bijdrage van Museum Stad Appingedam op een bijzondere wijze vorm in het project over reizen in de regio. Toen het museum had aangegeven mee te willen doen aan dit project door middel van een extra expositie onder de titel 'Onderweg', was de reactie van de projectleiders zo enthousiast, dat zij de titel overnamen voor het gehele project. Zo ontstond een vruchtbare samenwerking, waarin de expositie één van de bezienswaardigheden vormde op de route die belangstellenden in de provincie konden afleggen. Deze routes werden gereden in historische bussen van de DAM (Damster Auto Maatschappij); de reizigers werd onderweg gevraagd hun herinneringen aan het reizen door te vertellen. Deze uitingen van 'oral history' werden vervolgens verzameld door de medewerkers van 'De verhalen van Groningen' en via de website openbaar gemaakt.

6

Opdrachten maken in het museum.

In het museum was een expositie ingericht over het reizen vroeger en nu, waarbij aandacht werd besteed aan de historie van de DAM – een bedrijf dat zijn wortels had in Appingedam en bij vele Damsters nog bekend is – maar ook aan andere historische vormen van vervoer en reisbenodigheden. Deze objecten werden gecombineerd met eigentijdse dynamische schilderijen van Saskia

Een bezoeker buigt zich over de bijschriften op de expositie Grabsymboliek en rouwgebruiken.

Dingelstad, die haar fascinatie voor de reizende en in beweging zijnde mens vertaald heeft naar kleurige en sfeervolle schilderijen. Tussen de schilderijen en objecten konden bezoekers plaatsnemen aan een leestafel met informatie over de DAM en het reizen in vroeger tijden. Ook werden ze uitgenodigd deze informatie aan te vullen met persoonlijke verhalen en herinneringen. Zo heeft iemand uit Farmsum beschreven dat er in de jaren '60 een buschauffeur - ene Ritzema - de lijn Hoogezand-Farmsum bemande. Een paar keer per jaar vervoerde hij dan een bejaarde dame – door de schrijfster 'opoe' genoemd - van Hoogezand naar Farmsum, als er weer een kleinkind jarig was. Maar opoe was niet zo vlot meer en haalde zelden op tijd de bushalte, dus stopte Ritzema dan zo dicht mogelijk bij het huis en bleef gewoon wachten tot opoe tevoorschijn kwam – hij kende inmiddels de data van de verjaardagen ook. De verhalen die zo in het museum zijn verzameld, zijn na afloop van de expositie eveneens overgedragen aan 'De verhalen van Groningen'.

7

Jaaroverzicht van tentoonstellingen en activiteiten

Tot en met de kerstvakantie 2013-2014 was de expositie 'Goud en zilver met een verhaal' nog te zien in het museum. Na afloop van deze expositie is de vaste presentatie van de zilver- en goudcollectie opnieuw ingericht. Reden hiervoor was het retourneren van een aantal bruiklenen op zilvergebied aan het SNS-fonds Eemsmond die een plek zouden krijgen in hun nieuwe onderkomen, de Groninger Zilverkamer. Aan de andere kant had de expositie een aantal schenkingen en langdurige bruiklenen opgeleverd, die het museum graag een prominente plaats wilde geven.

Begin februari werd de expositie 'Dagelijks leven in de Franse tijd' geopend, resultaat van een samenwerkingsproject met het IVAK, het Muzeeaquarium te Delfzijl en het Veenkoloniaal Museum te Veendam. Het IVAK verzorgde de educatieve kant van het project, de drie musea kozen alle een aspect van de Franse

tijd: het Veenkoloniaal Museum belichtte de persoon Napoleon en zijn erfenis, het Muzeeaquarium koos voor het beleg van Delfzijl en meer de militaire historie. Hiervoor leende het een uniek stuk uit onze collectie: het handgeschreven dagboek van de Damster burgemeester Rudolph Pabus Cleveringa over het beleg van

Een groep kinderen krijgt uitleg over de Franse tijd.

klapje met de plak uitdelen maar het hoogtepunt was het gooien van de pechvogel. Deze tentoonstelling werd mede mogelijk gemaakt dankzij bruiklenen van de Jan Menze van Diepenstichting en de Fraeylemaborg, kostuummuseum De Gouden Leeuw te Noordhorn, de Oudheidkamer te Uithuizermeeden, het stadsarchief van Appingedam en vele particuliere bruiklenen.

De servieskast met Chinees porselein in de 19e-eeuwse stijlkamer. Een kijkje in de 17e-eeuwse stijlkamer.

In actie met de glazenspuit tijdens NL-Doet, maart 2014.

- 10 Het verbinden van drie musea door één thema had een gunstig effect op de bezoekersaantallen: veel bezoekers lieten weten alle drie exposities te hebben bezocht en verrast te zijn door de variatie.

Tijdens deze expositie vond ook het jaarlijkse project 'NL-Doet' plaats, waarbij de leden van Lionsclub Skiramere werd gevraagd om de museumtuin schoon te maken met de Franse slag. Geheel in stijl werden de ramen van het museum gewassen met behulp van een originele messing glazenspuit uit de collectie van het museum. Het resultaat was verbluffend: zonder al te veel inspanning konden de ramen van de tweede verdieping schoongespoten worden.

Dankzij de goede band met het Veenkoloniaal Museum te Veendam, werd het museum uitgenodigd deel te nemen aan een tentoonstelling van Hollandse tegels uit de 17e eeuw in Riga, Letland. Het museum heeft een aantal bijzondere

tegeltableaus in de collectie, onder andere uit inmiddels afgebroken panden in de Solwerderstraat. Daarnaast heeft het museum onder zijn donateurs een verzamelaar van tegels, die ook graag zijn medewerking wilde verlenen. De directeur werd uitgenodigd om de opening bij te wonen en gaf hier graag gehoor aan. Ter plekke bleken de Hollandse tegels niet nieuw te zijn voor Riga: dankzij de voortvarende Oostzeehandel vonden in de 17e eeuw vele Hollandse tegels hun weg naar woonhuizen in Riga. Aan de expositie nam ook het Heimatmuseum te Leer, Duitsland, deel.

11

Na gedane arbeid is het goed rusten, onder het genot van een kopje koffie en Grunneger kouk.

Tegeltableaus die in Riga zijn geëxposeerd.

Letse muziek tijdens de opening van de tegeltentoonstelling.

De tweede grote wisseltentoonstelling van 2014 had als thema 'Op zoek naar de horizon' en sloot daarmee aan op het jaarlijkse in Appingedam gehouden festival 'Terug naar het begin', een initiatief van de Stichting Oude Groninger Kerken. Op zoek naar de horizon werd door het museum vertaald naar de schilderkunst van onder andere De Groninger Ploeg en het werk van andere kunstenaars waarin de horizon letterlijk een belangrijke rol speelt. Maar figuurlijk had het eveneens een betekenis: de Ploegschilders zochten steeds de grenzen op van het nog-net-herkenbare landschap. Er waren schilderijen te zien van Ploegschilders als Jan Wiegers, Alida Pott, Jan van der Zee, Johan Dijkstra, Jannes de Vries en Jan Altink. Er waren ook werken van drie niet-ploeg kunstenaars : Co Westerik, Carel Willink en het tamelijk onbekende kunstenaarsduo Barbara en Michael Leisgen die halverwege de zeventiger jaren een fotoserie hadden gemaakt onder de titel 'De poging om over de horizon te springen'. Deze serie werd geleend van het Groninger Museum, dat aangaf het erg te waarderen dat deze foto's eens geëxposeerd werden; er was nog nooit naar gevraagd. De meeste schilderijen op deze expositie waren bruiklenen van het Groninger Museum en van de Johan Dijkstra-stichting. Er was één particuliere bruikleen bij, van Herman van Wissen, een vroeg Ploeglid die een vrij traditioneel landschap had geschilderd. Het schilderij was behoorlijk verkleurd door een aanslag die jarenlange blootstelling aan rook verried. Nadat voorzichtig aan de eigenaar werd gevraagd of het schilderij misschien in een rokerige ruimte had gehangen, kwam er een boeiend verhaal: het schilderij had altijd in een sigarenzaak aan de Brugstraat in Groningen gehangen. De eigenaars van deze zaak bezaten meerdere

De tentoonstelling 'Op zoek naar de horizon' vormde een kleurig geheel.

Een schoolklas bezoekt de tentoonstelling 'Op zoek naar de horizon'.

Ploegschilderijen: zij hadden veel Ploegschilders als klant, die hun rookwaar soms met schilderijen betaalden.

Ter gelegenheid van deze expositie werd een boeiende lezing over De Groninger Ploeg gegeven door drs. Mariëtta Janssen, conservator moderne kunst en De Ploeg van het Groninger Museum.

Deze tentoonstelling trok met name veel museumkaarthouders.

- 14 In juni werd door het museum voor de tweede keer de Antiek- en Brocantemarkt in het centrum van Appingedam georganiseerd. Dit was mogelijk dankzij subsidie van het SPAA, de Stichting Promotie Activiteiten te Appingedam. Het was de wens van de gemeente dat deze antiekmarkt een jaarlijks terugkerend evenement zou worden binnen het gevarieerde aanbod van de stad. De markt trok ca. 1000 bezoekers, een verdubbeling van het aantal van vorig jaar.

In de maanden juli en augustus werd de extra expositie 'Onderweg' georganiseerd, mogelijk gemaakt dankzij een eenmalige subsidie via De Groninger Verhalen. De geschiedenis van het reizen werd verbeeld, van vroeger tot nu, middels objecten uit de museumcollectie en particuliere collecties en schilderijen van Saskia Dingelstad.

De antiek- en brocantemarkt te Appingedam. >

Het museum neemt jaarlijks deel aan de stadsactiviteiten in de zomer. Dit jaar was het museum vertegenwoordigd tijdens de gondeltocht, er waren optredens en workshops in het kader van het Bie Daipfestival en van de middeleeuwse Coopluysdenmarkt.

In de zomer kreeg het museum een opmerkelijk telefoontje: een manager van een verzorgingstehuis in Appingedam had een zestal schilderijen gevonden op de zolder van het tehuis. Ze stonden op de nominatie om in de container te verdwijnen, totdat hij bedacht toch even de signaturen te googelen: Karel en Henny Arkema. Omdat in de gevonden hits sprake was van de Groninger schildersvereniging De Ploeg, belde hij het museum. En na de schilderijen te hebben onderzocht, kon bevestigd worden dat het hier inderdaad om schilderijen van het Damster kunstenaarsechtpaar Arkema ging. Dit was voldoende reden om hieraan een extra expositie van een maand te wijden. Via de media werden mensen uitgenodigd deze schilderijen te komen bekijken, alsmede de werken die het museum zelf in de collectie heeft van dit echtpaar. Dankzij deze oproep werd er nog een twintigtal extra werken aangeboden als bruikleen en/of als schenking. Bijzonder interessant voor het overzicht was een fotoalbum van de echtelieden, waarin zij hun oeuvre hadden gedocumenteerd, inclusief verkoopprijzen en gegevens van de nieuwe eigenaren: voor een overzichtstentoonstelling heel praktisch.

Impressie van de expositie Graftsymboliek en Rouwgebruiken.

In oktober werd in de Nicolaïkerk door Reint Wobbles de expositie Graftsymboliek en Rouwgebruiken geopend. Naar aanleiding van deze expositie werd door het museum een boek uitgegeven, met een gelijknamige titel. Er werd samengewerkt met de Stichting Oude Groninger Kerken, Museum De Weem te Westermeden, de Jan Menze van Diepenstichting te Slochteren, Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis, Stadsarchief en Nicolaïkerk te Appingedam en particuliere bruikleengevers. Nieuw was de samenwerking met uitvaartorganisatie Yarden, welke een uitvaartcentrum in Appingedam bezit. Zij was enthousiast over de mogelijkheden die deze expositie bood om historische gebruiken te verbinden met rituelen en rouwverwerking in deze tijd. Dat leidde soms tot bijzondere ontdekkingen. Werden grafgiftten meestal geassocieerd met terpenvondsten uit de vroege historie, in het crematorium worden nog regelmatig voorwerpen aangetroffen die mensen in de kist van hun dierbare hebben gestopt. Was den fietsbel bedoeld om de overledene een laatste kans te geven om contact met de levenden te maken? In november organiseerde het museum een lezing over de geschiedenis van Sint Nicolaas, de patroonheilige van onder andere de scheepvaart, en naar wie in Appingedam twee kerken zijn genoemd. In december werd een lezing gegeven over het kerstverhaal in de kunst.

Halverwege december vond de jaarlijkse Kerstfair en Kaarslichtavond plaats, die een kleine 400 bezoekers bracht. Daarmee kwam het totaal aantal bezoekers boven de 10.000.

Bezoekers

Een belangrijke kracht van het museum is de gastvrije ontvangst van de bezoekers: regelmatig wordt dit bevestigd door de enthousiaste reacties in het gastenboek. Bezoekers voelen zich welkom, drinken graag een kopje koffie met echte Groninger koek en geven aan de sfeer te waarderen. Het blijft een uitdaging om bezoekers niet alleen telkens aansprekende tentoonstellingen te bieden, maar hen ook een fijne ervaring te laten beleven, die hen aanspoort nog eens terug te komen.

Dit jaar heeft het museum voor het eerst entreepasjes voor bruikleengevers voor tentoonstellingen ingezet: bruikleengevers hebben daarmee gratis toegang voor henzelf en een introducé. Hiermee hoopt het museum een nieuwe groep bezoekers aan te boren, vrienden en familieleden van bruikleengevers die juist dat verhaal of dat object willen bekijken en tegelijk nieuwsgierig gemaakt worden naar de rest van het museum. In een paar gevallen heeft dit het museum nieuwe donateurs opgeleverd.

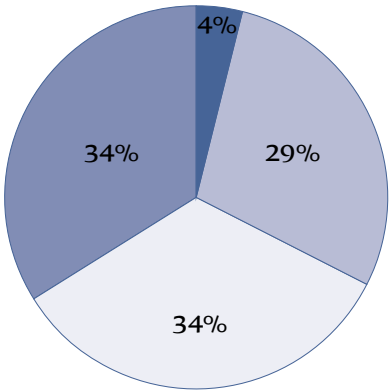
De bezoekers van het museum worden door middel van de dagelijkse registratie in kaart gebracht. Zij worden per categorie onderverdeeld, waarbij het opvalt dat de groep van museumkaarthouders jaarlijks aanzienlijk groeit. Dit is een landelijk verschijnsel, zo blijkt uit de rapportage van de Nederlandse Museumvereniging, waarbij het museum al jaren is aangesloten. Museumkaarten worden gescand en een paar keer per jaar ontvangt het museum een vergoeding hiervoor die een kleine 70% van de entreprijs bedraagt.

Verder wordt elke bezoeker gevraagd naar zijn/haar postcodecijfers, zodat het museum inzicht krijgt in de herkomst van zijn bezoekers en of de wisselexpositie danwel het museum in het algemeen het hoofddoel vormt van het bezoek.

Uit de gegevens die zo verkregen worden, blijkt dat de meeste bezoekers uit de provincie Groningen afkomstig zijn en dat gedurende het gehele jaar de wisselexposities de voornaamste bezoeken vormen. In de zomervakantie echter vormen de toeristische bezoekers die een indruk willen krijgen van de historie van Appingedam de meerderheid.

Het aantal bezoekers steeg in 2014 weer boven de 10.000 en dat terwijl in januari er nauwelijks bezoekers zijn geweest, omdat het museum toen een paar weken moest sluiten vanwege een preventieve behandeling tegen houtworm en boktor. Dit vond plaats in opdracht van de Vereniging Hendrick de Keyser, eigenaresse van het pand aan de Dijkstraat.

Diagram n.a.v. postcodecijfers van bezoekers.

Gemeente Appingedam	29%	1878 bezoekers
Rest Prov. Groningen	34%	2201 bezoekers
Rest Nederland	34%	2132 bezoekers
Buitenland	4%	259 bezoekers
Totaal aantal bezoekers waarvan postcode genoteerd is:	63%	6476
Totaal aantal bezoekers:		10280

Bezoekersaantallen 2014												
	JAN	FEBR	MRT	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEPT	OKT	NOV	DEC
Volwassenen	13	73	53	56	74	67	56	76	29	78	59	54
Kinderen t/m 12 jaar	8	35	15	5	14	0	10	6	32	66	11	2
Kinderen 13 t/m 16 jaar	0	5	3	1	0	0	2	1	0	3	3	0
Museumkaart	36	173	160	136	254	183	195	268	86	114	87	103
Donateurskaart	12	102	31	53	636	25	29	37	18	129	21	46
Ekenstein	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eemshotel	0	0	0	2	0	0	0	0	4	2	0	0
Hendrick de Keyserpas	0	2	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0
Rembrandtpas	0	0	3	0	0	0	3	3	0	0	1	0
VVV-pas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Erfgoedpas	0	0	0	2	0	0	0	3	0	0	0	0
CJP-pas	0	5	5	0	3	0	0	2	0	0	0	0
65+-Kaart	7	33	24	27	51	33	33	44	3	4	0	0
Gratis	29	51	85	49	103	1720	214	1484	483	355	509	374
Groepen Volwassenen	0	10	32	53	109	30	68	27	28	17	0	0
Scholen	0	0	36	99	22	23	0	0	0	0	0	0
Kinderen	0	8	12	20	17	0	0	9	16	16	16	8
Totaal bezoekers	105	499	459	503	1284	2081	611	1960	700	784	707	587
Betalende bezoeker	68	411	356	449	1166	361	383	467	184	363	186	211
Gratis bezoekers	37	88	103	54	118	1720	228	1493	516	421	521	376
Totaal bezoekers	10280		100%									
Betalende bezoeker	4605		45%									
Gratis bezoekers	5675		55%									

Tabel van bezoekers ingedeeld in categorieën.

Donateurs en subsidiegevers

Het aantal donateurs is iets gestegen ten opzichte van vorig jaar; het zijn er nu 364. In het algemeen is er nauwelijks verloop onder de donateurs; zij zijn bijzonder trouw en buitengewoon loyaal aan het museum. In de nieuwsbrief voorafgaand aan de donatie-inning van 2014 werden donateurs op de hoogte gesteld van een nieuwe verdeling van donatiegelden: alles wat boven het standaardbedrag van € 17,50 werd gedoneerd, werd gereserveerd voor het aankoopbudget van het museum. Deze regeling had ook een belastingtechnisch voordeel. Omdat tegenover de € 17,50 tegenprestaties staan (gratis entree, korting op lezingen en activiteiten), moet hierover 6% belasting worden betaald door het museum. Over het surplus hoeft dat niet, omdat dat als gift aangemerkt kan worden en er niets tegenover staat. Aangezien de donateurs gemiddeld ruim € 22,- p.p. overmaken, levert deze maatregel het museum meer op dan voorheen. Donateurs worden betrokken bij de besteding van het aankoopbudget. Via de nieuwsbrieven worden zij op de hoogte gehouden en ook worden zij uitgenodigd plaats te nemen in de aankoopcommissie die het budget besteedt.

De subsidie van de provincie en de gemeente vormt 80% van de inkomsten van het museum, beide ondersteunen het museum met ongeveer 40%. Daarnaast heeft het museum in 2014 bijdragen ontvangen van het SNS-fonds Eemsmund, het Oranjefonds, de Stichting Promotionele Activiteiten Appingedam, de Uitvaartvereniging Yarden, Accon AVM-accountants, 247design en de Nederlandse Aardolie Maatschappij. Gedetailleerde informatie over subsidies en andere financiële bijdragen is te vinden in de jaarrekening, die ter inzage is op de website van het museum.

De maatschappelijke rol van het museum

Het museum heeft het afgelopen jaar hard gewerkt aan zijn maatschappelijke rol. Het Museum Stad Appingedam steekt in op draagvlakverbreding en ontwikkeling, in de brede zin van het woord. Door het organiseren van activiteiten en van exposities zorgt het museum onder andere voor publiciteit via regionale radio en televisie. Dit heeft een direct positief effect dat twee kanten op werkt: aan de ene kant meer herkenbaarheid voor Appingedam en omgeving en aan de andere kant verhoging van bezoekersaantallen aan het museum. Het museum draagt ook bij aan versterking van de leefbaarheid in de Noord Groninger regio. Het vormt vaak een schakel in cultuur en vrijetijdsbesteding. Het draagvlak in de regio is groot. Dit blijkt uit het aantal steunbetuigingen maar ook uit schenkingen en uit bruiklenen die het museum (spontaan) ontvangt. Het draagvlak wordt verder uitgebreid door de koppeling van expositie aan sponsoring. Door een gedegen expositieplanning lukt het om effectieve sponsorcontracten af te sluiten. In deze sponsorcontracten ligt vast wat de bijdrage aan het museum is en wat de sponsorpartij ontvangt. Het idee is dat zowel het museum als de sponsorpartij voordeel behalen uit de sponsoring. Door het draagvlak te versterken wordt ook de financiële basis versterkt. Ontwikkeling maak je samen: zo heeft het Museum Stad Appingedam een actieve samenwerking met scholen zoals het Eemsdeltacollege en met cultuurfabriek IVAK. Jaarlijks worden stageplaatsen ingevuld. Daarnaast krijgen jongeren de mogelijkheid om hun maatschappelijke stage te doorlopen bij het museum. De insteek van deze samenwerking is altijd dat het werk moet aansluiten op de beleving van de jongeren waardoor voor de toekomst ook een goede associatie wordt gelegd met culturele instellingen. Binnen de structuur van het museum is iedereen zich bewust van het ambassadeurschap voor het museum en voor zijn functie voor de omgeving. Vrijwilligers wonen in omliggende dorpen en hebben verschillende achtergronden waardoor het netwerk vanzelf groot is.

Het bestuur is zo samengesteld dat expertise op diverse gebieden aanwezig is. Om het netwerk van vrijwilligers te versterken, wordt door het museum een actief vrijwilligersbeleid gevoerd. Het sluit aan bij de ontwikkeling van de vrijwilliger met als resultaat dat de betekenis van de vrijwilliger toeneemt en feedback geeft die steeds meer de moeite waard wordt. Dit is ook goed voor de persoonlijke ontwikkeling van de vrijwilliger, en dat draagt weer bij aan de mate van betrokkenheid en inzetbaarheid.

Het Museum Stad Appingedam stelt zich steeds vaker op als het spin in het web. Het museum biedt arrangementen aan in samenwerking met evenementen die lokaal of regionaal worden georganiseerd. Meedoen en inzetten van expertise is belangrijk voor het museum om het netwerk te vergroten en op die manier de leefbaarheid te versterken. Daarom is het onder andere ook lid van de lokale ondernemersvereniging.

Het museum is ook op provincie-niveau van belang. De historie en het erfgoed van een belangrijk deel van de provincie Groningen worden getoond: een middeleeuwse stad ingebed in haar eigen regio. Daarnaast is er blijvend onderzoek naar de historie van handelsstad Appingedam. De samenwerking met de Provincie verloopt onder andere via het Museumhuis/Erfgoedpartners, dat musea in de provincie ondersteunt, en via De verhalen van Groningen.

Collectiebeheer en aanwinsten

Op het gebied van collectiebeheer is in 2014 een sprong voorwaarts gemaakt. Er is geïnvesteerd in nieuwe klimaatregistratieapparatuur. Er is een nieuwe versie van het objectregistratiesysteem Adlib aangeschaft en er zijn intern twee vrijwilligers geschoold om hierin objecten in te voeren. Daarbij is ook gestart met een grootschalig project om de collectie te fotograferen: wekelijks zijn acht vrijwilligers hier twee dagdelen mee bezig. Via dit project wil het museum de digitale toegankelijkheid van de collectie verbeteren. Bezoekers kunnen via een mediazuil de collectie raadplegen en collega-instellingen krijgen gemakkelijker inzicht in de collectie ten behoeve van mogelijke bruiklenen.

In 2014 heeft het museum weer een aanzienlijk aantal schenkingen en ook een paar langdurige bruiklenen in ontvangst mogen nemen. Zo is er een aantal koperen sier- en gebruiksvoorwerpen geschonken, een collectie voorwerpen indertijd toebehorend aan het voormalig PTT-kantoor te Appingedam, een poppenhuis, een miniatuur speelgoedwinkel van rond 1920, schilderijen en etsen van Karel en Henny Arkema, Groninger boeken, een drukwerk gemaakt door

Een schenking bestaande uit diverse PTT-objecten.

De inschrijfskaart van Jannes van der Wal.

26

Ploegschilder Jan van der Zee en diverse serviesdelen. In totaal waren er dit jaar 28 schenkingen, in veel gevallen bestaande uit meerdere objecten. Zoals de inventaris van de inmiddels opgeheven Damclub Fivelgo, bestaande uit bekers, onderscheidingen en diverse speelborden en de inschrijfskaart van de latere wereldkampioen Jannes van der Wal.

Opvallend waren de drie pasteltekeningen van een boerenfamilie uit Losdorp, waarschijnlijk gemaakt door de bekende pastelkunstenaar Berend Kunst. Helaas is het nog niet mogelijk gebleken de identiteit van de vader, moeder en het kind die zijn afgebeeld te achterhalen, maar de kunstwerken hebben een mooie plaats in de 19e-eeuwse stijlkamer van het museum gekregen.

Deze prenten zijn in langdurig bruikleen gegeven aan het museum, evenals het avondmaalszilver van een aantal kerken in de omgeving: Holwierde, Krewerd, Losdorp en Bierum. Het gaat om kerken die overgedragen zijn aan de Stichting Oude Groninger Kerken, maar die nog wel in functie zijn en waarbij het zilver

nog steeds wordt gebruikt om het avondmaal te vieren. De kerken hebben niet meer de mogelijkheid om het zilver tussentijds in een bankkluis te bewaren, omdat de banken deze dienst niet langer aanbieden. Daarom hebben de kerkenraden het zilver in langdurig bruikleen gegeven, maar met de optie om het een aantal keren per jaar weer te mogen lenen. Het museum zorgt ervoor dat het zilver het hele jaar door te zien is, zodat er meer mensen van kunnen genieten. Ook de Stichting Oude Groninger Kerken ondersteunde dit initiatief.

Drie pasteltekeningen (bovenste rij) van Berend Kunst.

Communicatie en PR

Het museum maakt zoveel mogelijk gebruik van free publicity: regelmatig worden persberichten gestuurd aan lokale en landelijke media, verslaggevers en relaties worden uitgenodigd de openingen van exposities te bezoeken en websites die gratis vermeldingen toestaan worden voorzien van actuele informatie. Het advertentiebudget is teruggebracht tot het minimum. Alleen via ons lidmaatschap van de Nederlandse Museumvereniging en Erfgoedpartners (voormalig Museumhuis) Groningen, krijgt het museum – indirect – betaalde publiciteit. Het contact met de lokale media verloopt goed en wordt dan ook actief onderhouden. Wanneer hun interesse wordt gewekt, volgt meestal direct een reactie. Toen tijdens de expositie Grafsymboliek en rouwgebruiken een inwonster van Appingedam een bijzonder kunstwerkje aan het museum in bruikleen gaf – een borduurwerkje gemaakt met het haar van haar overleden betovergrootmoeder – was dit kunstwerk dezelfde avond nog één van de nieuwsitems bij RTV-noord. En dat had direct effect. In de dagen erna kwamen bezoekers speciaal hiervoor naar het museum en brachten soms zelfs iets dergelijks mee om te laten zien of om uit te lenen. Zo had het museum onverwacht een goedgevulde vitrine haar-gedenkstukken om aan zijn publiek te laten zien.

Het haarkunstwerk uit het begin van de 20ste eeuw.

Er wordt veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via de website reserveringen aan te vragen voor groepsbezoeken en kinderfeestjes. Ook vragen om informatie bereiken het museum steeds vaker via deze weg. Vaak zijn het vragen van mensen die bezig zijn met genealogisch onderzoek of die op zoek zijn naar informatie over de historie van de stad Appingedam, de regio of een bepaald object uit de collectie. Soms worden foto's gestuurd met de vraag of het museum het kan taxeren of restaureren. Hoewel het museum meestal wel informatie kan geven over de ouderdom en achtergrond van de objecten, wordt voor taxaties en restauraties doorverwezen naar zakelijke aanbieders daarvan.

Regelmatig wordt contact onderhouden met donateurs en andere relaties van het museum, door een periodieke nieuwsbrief en door hen uit te nodigen voor de openingen van exposities. De openingen worden gemiddeld bezocht door 60 personen. De opening van de expositie Grafsymboliek en rouwgebruiken trok 120 personen.

Het museum is vertegenwoordigd in diverse plaatselijke en regionale netwerken. Zo woont de directeur meermalen per jaar het door Erfgoedpartners/Groninger Museumhuis georganiseerde directeurenoverleg bij. Er zijn plaatselijke initiatieven, zoals cultureel overleg binnen Appingedam op initiatief van de gemeente, waar de stadspromotie voorop staat en arrangementen worden geïnitieerd. Vlakbij het museum bevindt zich sinds twee jaar de Groninger Zilverkamer, een initiatief van het SNS-fonds Eemsmond. Met het fonds bestaat al ruim vijftien jaar een samenwerkingsverband, dat inmiddels zichtbaar is door onderling bruikleenverkeer en afstemming in het expositie- en activiteitenprogramma. Met een aantal musea in de regio vindt eveneens bruikleenuitwisseling plaats, zoals het Muzeeaquarium te Delfzijl, het Hoogeland Museum te Warfhum, de Fraeylemaborg en de Jan Menze van Diepenstichting te Slochteren, en het Veenkoloniaal Museum te Veendam. Het netwerk is in 2014 naar aanleiding

van de exposities en activiteiten verder uitgebreid en inmiddels niet meer door alleen de directeur te onderhouden. Daarom is het bijzonder welkom dat een aantal vrijwilligers met bestuurlijke ervaring heeft aangegeven het museum te willen vertegenwoordigen tijdens de vele vergaderingen en bijeenkomsten. Van dit aanbod is in 2014 dan ook dankbaar gebruik gemaakt.

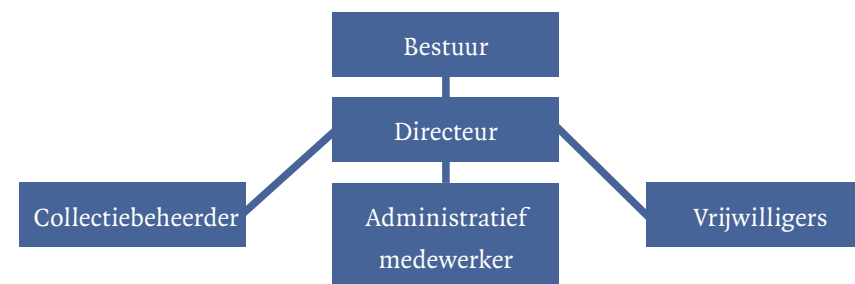
30

De affiches van de wisseltentoonstellingen in 2014.

Organisatie en personeel

De organisatie van het museum kan in beeld worden gebracht in het volgende organogram:

De directeur heeft de dagelijkse leiding over de organisatie en stuurt de collectiebeheerder, administratief medewerker en de vrijwilligers aan. De directeur legt verantwoording af aan het bestuur. Een deel van de vrijwilligers ondersteunt de collectiebeheerder, die hen rechtstreeks aanstuurt. Ook de administratief medewerker kan assistentie vragen aan de vrijwilligers. Vijf tot zes keer per jaar vergadert het bestuur met de directeur en even zo vaak vergadert de directeur met de medewerkers en vrijwilligers samen. Wekelijks vindt werkoverleg plaats tussen directeur en collectiebeheerder en administratief medewerker en met vrijwilligers.

31

Het totaal aantal fte dat door de drie vaste medewerkers wordt vervuld, bedraagt 1,25. De directeur is aangesteld voor 0,7 fte, de collectiebeheerder voor 0,4 fte en de administratief medewerkster voor 0,15 fte. Het aantal fte dat door vrijwilligers wordt vervuld is ongeveer 5,7. De waarde van hun inzet is moeilijk te onderschatten voor het museum. Zij vormen de drijvende kracht achter de dagelijkse openstelling van het museum, assisteren ook de vaste medewerkers

op allerlei gebieden, zoals bij het doen van onderzoek voor een tentoonstelling tot het onderhouden van de tuin. De betrokkenheid van de ca. 40 vrijwilligers (een aantal dat elk jaar toeneemt) blijkt uit de hoge opkomst bij vergaderingen en gezamenlijke activiteiten. Een gewaardeerde activiteit is het jaarlijkse werkbezoek aan een collega-museum. Zo is in april 2014 een bezoek gebracht aan het Ostfriesisches Landesmuseum te Emden.

Het bestuur van het museum volgt de Code Cultural Governance. In het kader daarvan zijn een bestuursreglement, een directiereglement en profielen voor bestuurs- en directieleden opgesteld. In het directiereglement is ondermeer opgenomen dat het salaris van de directeur onder de Balkenendenorm blijft.

Conform het reglement heeft het bestuur in 2014 een jaarlijkse evaluatie gehouden, die door de bestuursleden als nuttig en stimulerend is ervaren. Jaarlijks wordt eveneens een beleidsmiddag gehouden voor bestuur en directeur, dit jaar in februari in de historische entourage van landgoed Ekenstein te Appingedam.

32 De bestuursleden zijn afkomstig uit verschillende maatschappelijke sectoren, zowel uit de profit- als uit de non-profitsector. Zij wonen in verschillende gemeenten die alle onder het verzorgingsgebied van het museum vallen: Delfzijl, Appingedam en Loppersum. Het bestuur is dit jaar uitgebreid door benoeming van mevrouw M. Westra, waardoor het totaal aantal bestuursleden op zeven is gekomen. Het bestuur bestond per einde van dit jaar uit de volgende leden:

Dhr. M.C. van Hoorn, voorzitter

Mevr. S.L. Froma-de Jager, secretaris

Dhr. P.A.M. van Soest, penningmeester

Dhr. F.B. Musters

Dhr. J. Scheltens

Dhr. B.M. Takens

Mevr. M. Westra

Het Archeologisch Informatiepunt van Oost-Friesland, in de Nicolaïkerk tegenover het museum.

COLOFON

tekst Martinus van Hoorn en Cynthia Heinen

Met dank aan Winanda Kuiper (tekst maatschappelijke rol museum)

fotografie Ada Bolhuis, Suzanne Lammersen en Carolijn Slottje

vormgeving 247design

embden

MUSEUM
STAD
APPINGEDAM

Museum Stad Appingedam | Wijkstraat 25 | 9901 AE Appingedam |

telefoon 0596 68 01 68 | www.museumstadappingedam.nl |

info@museumstadappingedam.nl